

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701

Aan:
Zie verzendlijst

2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 69 67

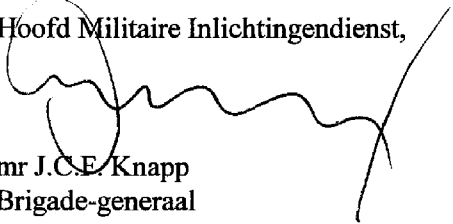
Telefax 070 - 3 18 79 51

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS96003079	07 november 1996

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 68/96)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

mr J.C.E. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]
VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS 96003079

d.d. 07 nov 1996

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

DCBC, t.a.v. Hfd Dplg door middel van hardcopy en diskette

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HBMA
IFOR-cel
Archief

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

68/96

(Afgesloten 061200 NOV 1996)

Conclusie/voorzicht

De algemene verkiezingen in de FRJ hebben een overwinning voor Milosevic opgeleverd. Zijn steun in de grote steunen is echter sterk verminderd, waardoor zijn machtspositie aan de basis aangetast wordt.

Veel (voormalige) leiders van "Herceg Bosna" hebben leidinggevende posities bemachtigd op het kantonnale niveau. Met name zijn de posities binnen het Neretvakanton sterk bezet, hetgeen een sterke aanwijzing is voor het grotere belang dat de Bosnische Kroaten hechten aan dit kanton boven het Centraal Bosnië kanton.

Bosnië-Herzegovina

Izetbegovic heeft een protestbrief geschreven naar Krajisnik

De brief protesteerde tegen het afleggen van de eed door de Afgevaardigden voor de Nationale Assemblée van de RS. Izetbegovic stelde dat de verwijzing naar de Orthodoxe religie in strijd was met het seculiere karakter van de staat Bosnië, waar de entiteit RS, immers deel van uit maakt. De Bosnisch Servische voorzitter van de Nationale Assemblée van de RS Kalinic, heeft op deze brief woedend gereageerd. Hij noemde het een flagrante inbreuk op de interne staatszaken van de RS en riep in herinnering de eed van toewijding aan Allah die Izetbegovic zou hebben afgelegd en zijn vermeende oproep tot een Jihad (heilige oorlog). Kalinic schilderde de RS daarnaast als een mengeling van Orthodoxe traditie en een moderne, economische open, vrije staat met vooruitzichten.

Tijdens de eedsaflegging door de overige afgevaardigden in de Nationale Assemblée van de RS hadden de Moslim afgevaardigden uit protest tegen de verwijzing naar de Orthodoxe religie de zaal verlaten. Deze verwijzing in de eed was opgenomen door de Bosnische Serviërs om de participatie van de Moslimafgevaardigden in de politieke besluitvorming van de RS zo moeilijk mogelijk te maken en de aandacht af te leiden van hun eigen obstructie bij deelname aan de nationale staatsinstellingen van Bosnië. De verwijzing naar het Orthodoxe geloof klinkt steeds vaker door in de verklaringen van Bosnisch Servische leiders. Door ondermeer nadruk te leggen op het Orthodoxe karakter van de RS willen de Bosnische Serviërs blijkbaar de verschillen tussen de entiteiten benadrukken en hun claim op volledige autonomie kracht bij zetten. Indien zij slagen in hun opzet en de Moslimafgevaardigden op deze manier verhinderen hun functie goed te vervullen, zijn zij wederom een stap dichterbij hun uiteindelijke doel van volledige autonomie gekomen. Naar alle waarschijnlijkheid zal de internationale gemeenschap er (weer) aan te pas moeten komen om deze zaak op te lossen.

Cengic ontslagen maar zal ander departement krijgen

Volgens een verklaring van Izetbegovic zal de plaatsvervangend minister van Defensie van de MKF, de Moslim Hasan Cengic, worden ontheven van zijn post vanwege de slechte samenwerking van hem met zijn directe chef, de Bosnische Kroaat Vladimir Soljic. Zijn ontslag was volgens Izetbegovic geen direct gevolg van de Amerikaanse druk. Cengic zou een ander departement krijgen aangeboden.

Zoals verwacht geven de Moslims toe aan de Amerikaanse druk om Cengic te verwijderen uit het Ministerie van Defensie. Het belang van de wapenleveranties is te groot. Toch kan uit de verklaring van Izetbegovic

[REDACTED]

afgeleid worden dat de Moslim autoriteiten nog veel belang hechten aan de connecties van Cengic met de Islamitische landen, aangezien hij een ander departement krijgt aangeboden. Men wil klaarblijkelijk deze connecties als back-up laten voortbestaan, voor het geval dat het Westen de Moslim geen voldoende steun meer geeft. Een mogelijke positie voor Cengic is een adviseursfunctie in het kabinet van Izetbegovic. Ook is het mogelijk dat hij minister zonder portefeuille wordt of minister van Financiën van de MKF. Cengic was immers in het verleden de persoon die flinke financiële donaties wist los te peuten van Islamitische landen, waardoor de oorlog kon worden volgehouden. Een positie in het ministerie van Buitenlandse Zaken van BiH is eveneens een mogelijkheid, maar bij deze positie moet hij functioneren onder controle van een Bosnisch Kroaat of Bosnische Serviër. Bovendien kan dit voor de internationale gemeenschap als vorm van promotie worden opgevat en niet acceptabel zijn. Een functie voor hem op entiteitsniveau is daarom waarschijnlijker. De rol van Cengic is zeker nog niet uitgespeeld; daarvoor zijn de Islamitische connecties van hem voor de Moslimleiding te belangrijk.

Beschuldigingen Ganic aan het adres van de Bosnische Kroaten

De vice president van de MKF de Moslim Ganic, heeft de Bosnisch Kroatische autoriteiten beschuldigd van het grote aantal uitzettingen van Moslimfamilies in West Mostar. De EU-vertegenwoordiger voor Mostar, sir Martin Garrod, heeft eveneens in een verklaring de Bosnische Kroatische autoriteiten verantwoordelijk gesteld voor deze uitzettingen. De Bosnisch Kroatische burgemeester van Mostar, Prskalo, heeft de beschuldigingen in felle bewoordingen weerlegd en ze contraproductief genoemd voor vrede en tolerantie.

Ondanks schoorvoetende samenwerking op nationaal- en entiteitsniveau tussen de Bosnische Kroaten en Moslims is er lokaal nauwelijks sprake van samenwerking, laat staan integratie. In Mostar is ondanks een eerste bijeenkomst van de gezamenlijke gemeenteraad sprake van toenemende spanningen door verdrijving van Moslimfamilies uit West Mostar, militante uitlatingen van de Bosnisch Kroatische politiechef, bomaanslagen en beschietingen. Het vonnis van het Hoge Gerechtshof van de MKF waarin de Bosnisch Kroatische eis voor annulering van de verkiezingsuitslag van 30 juni in Mostar werd afgewezen, droeg ook niet bij tot een betere verstandhouding. De Kroatische pogingen om de drie Kroatische deelgemeentes samen te voegen tot één gemeente (onder toevoeging van enkele, buiten de stad gelegen Kroatische gemeentes), zijn eveneens geen verbetering voor de stabilisatie van de toestand. Ondanks alle internationale pogingen om een integratie te bespoedigen, verzetten de lokale Bosnisch Kroatische autoriteiten zich hertegen uit alle macht. Mostar is en blijft een verdeelde stad. De verklaring van sir Garrod mag daarom gezien worden als een blijk van uitzichtloosheid van de situatie.

Ook in Noord Bosnië is er sprake van spanningen. Hier neemt de Moslimpolitie documenten (identiteitspapieren) van Kroaten in beslag waarop "Herceg Bosna"-symbolen staan afgebeeld. De Bosnische Kroaten zijn hierdoor gedwongen om Moslim nieuwe papieren aan te vragen. Deze handelwijze is zonder enige twijfel gericht tegen de Bosnisch Kroatische pogingen om drie voornamelijk Kroatische deelgemeentes (Tesanj, Maglaj en Zavidovici) samen te voegen tot een nieuwe gemeente Usora. Hierdoor zou namelijk de Bosnisch Kroatische politieke positie in belangrijke mate worden versterkt. De MKF-autoriteiten hebben aanvragen hieromtrent echter afgewezen. Door de inbeslagname van hun oude identiteitspapieren dwingen de Moslim autoriteiten de Bosnische Kroaten tot een conformatie aan de bestaande situatie en brengen een slag toe aan het "Herceg-Bosna nationale gevoel" van de Bosnische Kroaten. Het mag echter niet verwacht worden dat de Bosnische Kroaten hun streven naar een "eigen gemeente" zullen opgeven. De inbeslagnames zullen het wantrouwen tegenover de Moslims alleen nog maar versterkt hebben en de Bosnische Kroaten een rechtvaardiging geven om hun inspanningen op te voeren.

Veel voormalige leiders Herceg Bosna naar kantonnaal niveau verschoven

Veel leiders van Herceg Bosna en prominente leden van de HDZ hebben invloedrijke posities verworven binnen de diverse kantons. Zo is Ivan Bender (voorzitter presidentiële raad Herceg Bosna) gekozen als voorzitter van de Neretva kantonraad, terwijl Pero Markovic (minister president Herceg Bosna) plaatsvervangend gouverneur van het Neretva kanton is geworden. De huidige minister van Defensie van de MKF, Vladimir Soljic heeft een functie gekregen binnen de kantonraad van de West Herzegovina.

Zoals bekend streven de Bosnische Kroaten naar een decentralisatie van het bestuur richting het kantonniveau. Uit de posities van twee van hun politieke kanonnen Ivan Bender en Pero Markovic, blijkt duidelijk het grotere belang wat de Bosnische Kroaten hechten aan het Neretva kanton, tegenover het Centraal Bosnië kanton (met de daarin gelegen Bosnisch Kroatische enclaves). Ondanks het feit de

[REDACTED]

Bosnische Kroaten een veel ongunstiger verkiezingsuitslag te verwachten hadden in het Centraal Bosnië kanton, hadden de belangrijkste Herceg-Bosna leiders zich toch in het Neretva kanton kandidaat gesteld. Het Neretva kanton (met het hierin gelegen Mostar) moet klaarblijkelijk politiek behouden blijven voor de Bosnische Kroaten. Gezien deze ontwikkeling zullen de Bosnische Kroaten misschien niet op de voorhand afwijzend staan tegenover een mogelijke gebiedsruil en opgave van hun enclaves in Midden- en Noord-Bosnië. Het welzijn van de lokale Kroatische bevolking in deze enclaves zal echter voorop blijven staan

Kroatië

Eerste vijf dorpen in Oost-Slavonië worden overgedragen aan Kroatië

VN-administrateur Klein heeft bekend gemaakt dat vijf dorpen in het zuiden van Oost-Slavonië zullen worden overgedragen aan de Kroatische autoriteiten. De Kroaten kunnen beginnen met de opbouw van hun staatsorganen, maar Kroatische staatssymbolen mogen nog niet worden getoond. Daarnaast moet het gebied gedemilitariseerd blijven en zal de Transitional Police Force (TPF) aanwezig blijven, evenals de UNMO's.

De integratie van Oost-Slavonië zal in drie stappen plaatsvinden. De overdracht van een klein gebied in het zuiden van Oost-Slavonië vormt hiervan de eerste fase. Met het oog op de gaande onderhandelingen omtrent een mogelijke verlenging van het mandaat van UNTAES verklaarde de Kroatische vice minister president Kostovic, al eerder dat deze fase één bespoedigd moest worden. In een reactie op dit aandrigen heeft Klein de Kroaten toegestaan om met de opbouw van hun staatsorganen in dit gebied te beginnen. Aangezien er nog geen overeenkomst is over de mandaatsverlenging moet deze toegift aan de Kroaten gezien worden als een motivatie om mee te werken aan deze verlenging. De secretaris-generaal van de VN, Boutros Ghali, verklaarde al eerder dat zonder Kroatische instemming een goed functioneren van UNTAES onmogelijk zou worden.

Door een fasering in de gebiedsoverdracht aan te brengen en een klein gebied als eerste over te dragen, heeft de VN een test gecreëerd voor het komende Kroatische bestuur. Met aandacht zal gekeken worden naar de behandeling van de achterblijvende plaatselijke Servische bevolking door de Kroatische autoriteiten. Het functioneren van dit bestuur zal directe invloed hebben op de vervolgfases. Bovendien zal ook de EU het Kroatische gedrag nauwlettend volgen, aangezien het directe gevolgen kan hebben voor het al dan niet ontstaan van een nieuwe Servische vluchtelingenstroom; een stroom waar niemand (en zeker de FRJ niet, gezien de rampzalige economische toestand) op zit te wachten.

Joegoslavië

Voorlopige uitslag verkiezingen geeft grote voorsprong voor linkse coalitie

Na telling van het grootste gedeelte van de stemmen blijkt dat de linkse regeringscoalitie de meerderheid heeft behaald. Het is op dit moment echter nog niet bekend of dit toereikend zal zijn om een 2/3 meerderheid in de Kamer van de Burgers (tweede kamer) te behalen. De oppositie is landelijk weliswaar niet goed uit de bus komt, maar in de grote steden (Belgrado, Nis, Kragujevac en Novi Sad) scoren ze wel goed. Eén van de politieke partijen die deel uit maakt van de landelijke linkse coalitie heeft al geprotesteerd tegen vermeende onregelmatigheden bij de verkiezingen in Nis. In Montenegro stevent de regerende socialistische partij (DPS) af op een absolute meerderheid.

Een overwinning van de regeringscoalitie lag in de lijn der verwachtingen. De oppositie was immers teveel verdeeld en had te weinig toegang tot de media om het electoraat in voldoende mate te kunnen bereiken. Ook de terugtrekking van de populaire Avramovic reduceerde de kansen van de oppositie in grote mate. Toch is het relatieve succes van de oppositie in de grote steden niet geheel vreemd. Hier worden immers de gevolgen van de economische recessie het zwaarst gevoeld. Bovendien wonen in de grote steden de beter opgeleide mensen. Het platteland heeft minder te leiden onder de slechte economische toestand omdat het meer self-supporting is. Plattelandsbevolking is bovendien van nature meer nationalistisch gezind en stemt over het algemeen behoudender.

[REDACTED]

Hoewel de formele uitslag nog op zich laat wachten kan het verlies van de grote steden Milosevic duur komen te staan. Zijn positie aan de basis wordt er immers door aangetast. Vooral het verlies van Belgrado zal voor hem moeilijk te verteren zijn, aangezien dit het economische centrum van de FRJ is. Er zou een soortgelijke situatie kunnen ontstaan als in Kroatië, waar Zagreb een door de oppositie beheerste gemeenteraad. Politieke problemen in de gemeenteraad van de hoofdstad krijgen dan al snel een landelijke politieke lading. De oppositie hoopt dan ook dat het relatieve stedelijk succes een aanmoediging zal zijn voor de overige kiezers om zich te keren tegen Milosevic. Het is echter maar de vraag of de internationale gemeenschap blij moet zijn met de dalende populariteit van Milosevic. De internationale gemeenschap kan namelijk via Milosevic nog invloed op de situatie in Bosnië uit oefenen. Bij nationalistische oppositieleiders als Seselj (SRS) of Vuk Draskovic (SPO) kan deze mogelijkheid tot beïnvloeding wel eens geheel verdwijnen